

**แบบสำรวจและจัดฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม**

๑. ชื่อรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ชื่อรายการ ไทยทรงดำ

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ไทยทรงดำ

ชื่อภาษาอื่น (ถ้ามี)

๒. ประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

☐ รายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย)

☒ รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน
(เสี่ยงต่อการสูญหาย)

๓. ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ตอบได้มากกว่า ๑ หัวข้อ)

☐ วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา

☐ ศิลปะการแสดง

☒ แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล

☐ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

☐ งานช่างฝีมือดั้งเดิม

☐ การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

๔. ประวัติความเป็นมาและรายละเอียดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อพ.ศ. ๒๓๗๘, ๒๓๙๗ และ ๒๓๙๑ ชาวไทยทรงดำจากเมืองแกลงได้เข้ามาพร้อมกับชาวพวนเช่นเดียวกัน ซึ่งชาวไทยทรงดำกลุ่มที่เข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ไปอยู่ที่เพชรบุรีเช่นเดียวกันกับกลุ่มที่เข้ามาตั้งแต่สมัยธนบุรี ทำให้เมืองเพชรบุรีกลายเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยชาวไทยทรงดำ ก่อนที่จะเริ่มมีการย้ายถิ่นฐานไปยังจังหวัดต่าง ๆ อีกหลายแห่งทั่วประเทศ รวมทั้งเดินทางย้ายมาตั้งรกรากที่จังหวัดสมุทรสงคราม โดยปัจจุบันชาวไทยทรงดำอาศัยอยู่ในพื้นที่ ๒ ตำบล ใน ๒ อำเภอ คือ หมู่ ๖ บ้านบางปิ่น ตำบลนางตะเคียน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม และหมู่ ๓ บ้านดอนสาม ตำบลดอนมะโนรา อำเภอบางคนที ซึ่งมีพื้นที่ติดกัน

ปัจจุบันชาวไทยทรงดำที่จังหวัดสมุทรสงครามได้อยู่อาศัยร่วมกับชุมชนชาวไทยมาหลายรุ่น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันโดยส่วนใหญ่ชาวไทยทรงดำจะรับเอาวัฒนธรรมไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของตน ปัจจุบันชาวบ้านได้หันมาใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันเป็นหลัก เหลือเพียงผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังพูดภาษาไทยทรงดำได้ และมีการรับเอาประเพณีทางพระพุทธศาสนา และประเพณีสิบสองเดือนแบบชาวไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ส่วนชีวิตและความเป็นอยู่ การแต่งกาย และบ้านเรือนได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย หากแต่ความเชื่อดั้งเดิมเรื่องการนับถือผีบรรพบุรุษนั้นยังคงอยู่ หลาย ๆ บ้านยังคงเก็บรักษาทั้งผีบรรพบุรุษและมีการประกอบพิธีบูชาเป็นประจำทุกปี ถือเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่กระทำต่อกันมาโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง แม้การแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองในชีวิตประจำวันอย่างเชื่อนิดี แต่ก็ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายของตนโดยจะพร้อมใจกันใส่ชุดไทยทรงดำไปร่วมงานประเพณีหรือพิธีกรรมสำคัญต่างๆ เช่น พิธีแต่งงานพิธีศพ งานประจำปี หรืองานประเพณีสงกรานต์ ที่ปัจจุบันชาวไทยทรงดำก็ได้รับเอาคติความเชื่อเรื่องวันสงกรานต์แบบชาวไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การอยู่ร่วมกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยของชาวบ้านในชุมชนทั้งชาวไทยและไทยทรงดำมาอย่างต่อเนื่องยาวนานหลายต่อหลายรุ่น ทำให้ชาวบ้านล้วนรักสมัครสมานสามัคคีและได้ร่วมกันสร้างใหม่บางปิ่น ขึ้นเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

๕. พื้นที่ปฏิบัติมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (พื้นที่ที่ปรากฏหรือชุมชนที่มีการปฏิบัติมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)

หมู่ ๖ บ้านบางปิ่น ตำบลนางตะเคียน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม และหมู่ ๓ บ้านดอนสาม ตำบลดอนมะโนรา อำเภอบางคนที

๖. คุณค่าและความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในแต่ละระดับ (เช่น ระดับปัจเจกบุคคล/ระดับครอบครัว/ระดับชุมชนท้องถิ่น/ระดับจังหวัด/ระดับประเทศ เป็นต้น)

เกิดคุณค่าและความสำคัญทั้งในระดับปัจเจกบุคคล,ระดับครอบครัว,ระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับจังหวัด

๗. บทบาทของแต่ละภาคส่วนในการดำเนินมาตรการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

- ☒ บทบาทของสถาบันครอบครัว (ดำเนินการมาตรการอย่างไรบ้าง)
ปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญและให้รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
- ☒ บทบาทของชุมชน (ดำเนินการมาตรการอย่างไรบ้าง)
คนในชุมชนเกิดรายได้จากการที่ม้านักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่
- ☒ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ (ดำเนินการมาตรการอย่างไรบ้าง)
หน่วยงานของวัฒนธรรมได้มีส่วนเข้าไปส่งเสริม สนับสนุน
- ☒ บทบาทขององค์กรภาคเอกชน (ดำเนินการมาตรการอย่างไรบ้าง)
น่านักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ
- ☒ บทบาทของสถาบันการศึกษา (ดำเนินการมาตรการอย่างไรบ้าง)
ส่งเสริมให้เด็กๆเกิดความคิดที่ต่อยอดเกี่ยวกับเศรษฐกิจในชุมชน

๘. มาตรการที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ หัวข้อ)

- ☐ การศึกษา วิจัย (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)
- ☐ การอนุรักษ์ พื้นฟู (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)
- ☒ การสืบสานและถ่ายทอด (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)

การให้เยาวชนรู้จัก และทำความเข้าใจในความสำคัญในของชุมชนชาวไทยทรงดำ และช่วยกันอนุรักษ์สืบสานให้เอกลักษณ์ของชุมชนคงอยู่ต่อไป

- ☐ การพัฒนาต่อยอดมรดกภูมิปัญญา (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)
- ☐ การดำเนินงานด้านอื่น ๆ (ระบุวิธีดำเนินงานโดยสังเขป)

๙. รายชื่อผู้สืบทอด / ผู้ครอง / ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในปัจจุบัน

รายชื่อบุคคล/หัวหน้าคณะ/ กลุ่ม/สมาคม/ชุมชน	อายุ/อาชีพ	ที่อยู่ (สถานที่ติดต่อ) / หมายเลข โทรศัพท์
นางนันทา รอดสะไ้	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลนางตะเคียน	อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

๑๐. ปัจจุบันรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้รับการประกาศขึ้นบัญชีในระดับใด

- ☐ ยังไม่เคยได้รับการประกาศขึ้นบัญชี (รายการสำรวจและจัดเก็บใหม่)
- ☒ ระดับจังหวัด (รายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)
- ☐ ระดับชาติ
- ☐ ระดับนานาชาติ (ยูเนสโก)

๑๑. จากข้อ ๑๐ ควรจะเสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีในระดับใด

- ☐ สำรวจและจัดเก็บเท่านั้น (ยังไม่ควรได้รับการประกาศขึ้นบัญชี)
- ☐ ระดับจังหวัด (รายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม)
- ☒ ระดับชาติ
- ☐ ระดับนานาชาติ (ยูเนสโก)

๑๒. เอกสารอ้างอิงและ/หรือผลงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

เจ้าหน้าที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้มีส่วนร่วมเข้าไปศึกษาความเป็นมาของไทยทรงดำ

๕ รูปภาพ พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ



งานสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ



งานสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ



สตรีชาวไทยทรงดำมาร่วมกิจกรรมงานประจำปีในเขตพื้นที่เมือง
ในงานงานสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ



สตรีชาวไทยทรงดำมาร่วมกิจกรรมงานประจำปีในชุดพื้นเมือง



๑๔. ข้อมูลภาพถ่าย ข้อมูลภาพเคลื่อนไหว หรือข้อมูลเสียง (ระบุประเภทของสื่อที่แนบไฟล์มาพร้อมคำอธิบาย)

☒ ข้อมูลภาพถ่าย ได้แก่ รูปภาพในข้อที่ ๑๓

☐ ข้อมูลภาพเคลื่อนไหว ได้แก่

☐ ข้อมูลเสียง ได้แก่

๑๕. ข้อมูลผู้สำรวจและจัดเก็บ

ชื่อ – สกุล นางสาวกฤติกา เปรมสุข

หน่วยงาน สภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

อาคาร ศาลากลางชั้น ๕ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม

แขวง/ตำบล แม่กลอง เขต/อำเภอ เมือง จังหวัด สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐

๐๙๕๐๕๒๓๒๙๖